

Ризики вживання неякісної питної води

Джерельна вода, оспівана в музиці й літературі, на практиці далеко не завжди виявляється кришталево чистою. З різних причин з роками вода з шахтних криниць має властивість змінюватись. У воду проникають забруднювачі, присутність яких видає неприємний запах, змінюється колір і смак води.

Вживання якісної води для пиття є однією з найважливіших заборук збереження здоров'я людини і її довголіття. Але потрібно пам'ятати, що вода водночас може бути одним із факторів передачі небезпечних інфекційних захворювань, в першу чергу кишкових, а також хвороб, спільних для людей і тварин, які передаються мишевидними гризунами – туляремії, лептоспірозу та інших.

Як відомо, в сільських населених пунктах найбільш поширеним джерелом питного водопостачання є підземні ґрунтові води, які потрапляють до населення найчастіше через шахтні колодязі.

Чому вода в колодязі може зіпсуватися? Ворогів у чистій колодязній воді безліч. Це і стічні води, що просочилися в ґрунт, і різні хімікати, вживані в сільському господарстві, і весняний паводок, який може затопити колодязь, і навіть трупи тварин, які випадково потрапили всередину.

На якості води позначається і плин часу. Поступово всередину потрапляє різне дрібне сміття, комахи, листя, пил, бруд тощо. Дно і стіни споруди замулюються, заростають водоростями, які стають джерелами бактерій і виділення токсичних речовин.

Поряд з основними забруднювачами ґрунту та підземних вод найбільш розповсюдженим та загрозливим є побутове садибне забруднення, головним чинником якого є недотримання санітарно-технічних вимог та відстаней санітарних розривів від потенційних джерел забруднення при будівництві та облаштуванні колодязів.

У зв'язку з цим окремої уваги заслуговує питання правильного місця розміщення та облаштування криниць. Перш за все потрібно звернути увагу на місце розміщення криниці, яке повинно бути на підвищеній місцевості, на відстані не менше 50 м від вигрібних ям, гноярок, ферм, інших джерел забруднення ґрунту. Стінки криниць повинні бути щільними без тріщин, висота криниці над землею – не менше 0,8 м, дно бажано вкрити шаром піску, гравію чи щебеню товщиною 20-30 см.

Для підйому води із колодязя використовується коловорот з відром для загального користування. Проте, за можливості краще застосовувати насоси. Зливна труба насоса повинна мати гачок для підвішування відра.

Територію навколо шахтного колодязя потрібно утримувати в чистоті. Навколо криниці облаштовується глиняний «замок» глибиною 2 м та шириною 1 м, а також відмостка з цегли або каміння, забетонована чи заасфальтована, шириною 2 м з нахилом близько 0,1 м від криниці, зверху облаштовуються кришка та навіс.

Кринична вода повинна бути прозора, без запаху, смаку й кольору. Якщо хоча б один критерій не відповідає нормі, терміново потрібно

приступати до очищення (санації) колодязя. Очищати його потрібно не рідше одного разу на рік. Якщо ж колодязь довгий час не використовується, то воду з нього використовувати не можна, особливо для пиття. Профілактична санація шахтних колодязів включає очищення, ремонт та дезінфекцію.

Тож як проводяться зазначені заходи? Спочатку колодязь повністю звільняють від води за допомогою насоса або відер. Перш ніж спуститись у колодязь, необхідно з'ясувати наявність у ньому вмісту вуглекислого газу. Для цього на дно колодязя опускають запалену свічку у відрі. Якщо вона гасне, то спускатись у колодязь небезпечно.

Видаляють забруднення, сторонні предмети, намул, інші відкладення на стінах колодязя і з його дна. Стінки очищують від обростання, за потреби - ремонтують. Після чого здійснюють дезінфекцію - розчин наносять на стінки колодязя будь-яким підходящим способом: за допомогою розпилювача, пензлем, валиком. Потім слід приготувати розчин для дезінфекції та знезараження криниці. Зазвичай готують його у пропорціях 20-25 мг хлорного вапна на літр води. Якщо плануєте робити дезінфекцію за допомогою чистого хлору, то його буде потрібно в 4-5 разів менше на той же літр води. Цим розчином обробіть стінки криниці (можна як розпорошити його, так і просто злегка побілити стінки шваброю або ганчіркою на палиці). Рекомендуємо після цього дати криниці хоча б кілька годин постояти сухою - ефект від дезінфекції буде більший.

Потім необхідно правильно розрахувати об'єм води, яку набирає криниця. Це потрібно для того, щоб потім приготувати правильну концентрацію розчину для дезінфекції води. Приміром, часто можна побачити колодязі, зроблені зі стандартних кілець із бетону. Їх діаметр - 1 метр, а висота - 90 сантиметрів, а отже, в такому кільці міститиметься близько 700 літрів води. Тепер за кількістю кілець просто дізнатися і загальний об'єм води. Отже, коли стіни криниці почищені та продезінфіковані й у неї знову набереться вода, її потрібно знезаразити розчином хлорного вапна. На 1 куб. м води необхідний розчин готують так: 200 г вапна розчиняють у невеликій кількості води. Потім, додаючи холодну воду, доводять об'єм до 10 л. Отриманий розчин ретельно перемішують, щільно закривають і залишають на добу відстоятися. Потім верхній прозорий шар розчину зливають у криницю. Після цього воду в криниці потрібно як слід перемішати. Зробити це можна палицею або вибираючи воду відрами і виливаючи її назад. Потім, щоб пара хлору не вивітрювалася, криницю потрібно накрити яким-небудь щільним матеріалом і залишити на добу. Бажано через два-три дні провести в тій же послідовності повторну дезінфекцію води, приготувавши для цього свіжий розчин. Звісно ж, у цей період брати воду з колодязя категорично заборонено!

Після проведеної дезінфекції воду з колодязя треба повністю викачати кілька разів, доки запах хлору не вивітриться. Потім не забути стінки обмити чистою водою. Однак і після цього перший тиждень воду з криниці пити бажано лише кип'ячену.

Окрім цього, слід відмітити, що, знезараження води у колодязях можливо проводити і більш сучасними дезінфекційними засобами, дозволеними до застосування Міністерством охорони здоров'я України і внесеними у відповідний державний реєстр дезінфекційних засобів. Дезінфекційні засоби випускаються у вигляді таблеток, що добре розчиняються у воді, а саме: Акватабс, Жавель-клейд, Санідез та інші.

Варто також дослідити пробу води у лабораторії на визначення фізико-хімічних та мікробіологічних показників. Обов'язково слід переконатися, що очищення колодязя привело до бажаного результату. Не лінуйтеся перевіряти зайвий раз якість води, можливо, це допоможе уникнути великих неприємностей згодом. Слід зазначити, що єдиним способом оцінити якість та безпечність питної води – це проводити лабораторні дослідження атестованою лабораторією. Адже мікробне забруднення чи значна кількість певних хімічних домішок не змінюють суттєво органолептичних властивостей води (смак, запах, колір), а відповідно і не викликають підозри щодо її безпечності, але можуть негативно впливати на здоров'я людини.

Тож бережіть себе і своє здоров'я, дотримуйтеся порад фахівців, піклуйтеся про своє здоров'я! Будьте впевненими у якості питної води, яку ви споживаєте.

**Олександрійське районне управління
Головного управління
Держпродспоживслужби
в Кіровоградській області**